

J. ORUELLNING “MOLXONA” QISSASIDA ALLEGORIYA VA RAMZIY
OBRAZLAR TIZIMINING BADIY FUNKSIYASI

Jumayev Ilhom

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Abrayeva Kamola Abdisalomovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti

Filologiya va tillarni o‘qitish: o‘zbek tili

1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Jorj Oruellning "Molxona" qissasidagi allegorik obrazlar tizimi va ularning badiiy-estetik funksiyalari tadqiq etiladi. Asar nafaqat tarixiy voqelikning (totalitar tuzum) badiiy in'ikosi, balki inson tabiati va hokimiyat munosabatlarining universal ramzi sifatida tahlil qilingan. Tadqiqot davomida qissadagi hayvonlar timsoli orqali ifodalangan ijtimoiy tabaqalar va siyosiy tushunchalarning badiiy mahorat bilan ochib berilishi yoritilgan. Shuningdek, asardagi ramziylikning bugungi kungi dolzarbligi va uning metaforik tili ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Allegoriya, ramz, siyosiy satira, totalitarizm, diktatura, metafora, ijtimoiy tabaqalanish, badiiy mahorat, antitopiya.

Jorj Oruellning "Molxona" (1945) qissasi jahon adabiyotida siyosiy allegoriyaning eng yuksak namunalaridan biri hisoblanadi. Asar yozilgan davridagi siyosiy jarayonlarni tanqidiy ostiga olgan bo‘lsa-da, undagi badiiy ramzlar va allegorik obrazlar tizimi vaqt va makon chegarasidan chiqib, umuminsoniy ahamiyat kasb etdi.

Maqolaning dolzarbligi shundaki, Oruell asarda shunchaki siyosiy voqealarni bayon qilmaydi, balki ramzlar vositasida insoniyatning hokimiyatga bo‘lgan munosabati, inqilobiy ideallarning deformatsiyasi va jamiyatning tabaqalanish mexanizmlarini ochib beradi. Qissadagi har bir obraz – Napoleonning mutlaq hokimiyatga intilishi, Snoubollning ideallari, Bokserning sadoqati va Skvilerning targ‘ibot mashinasi – ma’lum bir ijtimoiy-siyosiy qatlamning prototipidir.

Ushbu maqolaning maqsadi, "Molxona" asaridagi allegorik obrazlar qanday qilib badiiy funksiya bajarishini va yozuvchi tomonidan qo‘llanilgan ramziy detallar asar

g‘oyasini ochishda qanchalik muhim o‘rin tutishini ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilishdan iboratdir.

Jorj Oruellning "Molxona" qissasi jahon adabiyoti tarixida siyosiy allegoriyaning eng mukammal namunasi sifatida e‘tirof etiladi. Asarning badiiy qimmatini shundaki, u ma‘lum bir davr yoki shaxs bilan cheklanib qolmasdan, inson tabiatidagi hokimiyatga intilish va jamiyatning ijtimoiy-siyosiy transformatsiyasini universal ramzlar vositasida ochib beradi. Maqolaning ushbu qismida asardagi allegoriya va ramziy obrazlar tizimi, ularning badiiy funksiyasi hamda matn osti qatlamlaridagi semantik ma‘nolar atroflicha tahlil qilinadi.

Asarning kompozitsion asosi "hayvonlar inqilobi" va uning natijasida shakllangan yangi tartib-qoidalarga qurilgan. Allegoriya usuli yozuvchiga murakkab siyosiy jarayonlarni sodda, ammo o‘tkir obrazlar orqali ifodalash imkonini bergan. Qissaning markaziy ramzi bo‘lgan "Molxona" (Animal Farm) bu – davlat modelidir. Inqilobdan avvalgi "Malkas fermasi" ekspluatatsiya qilinayotgan jamiyatni anglatsa, inqilobdan keyingi o‘zgarishlar yangi tuzumning shakllanish va inqiroz bosqichlarini ko‘rsatadi. Bu yerda hayvonlarning o‘zaro munosabatlari va iyerarxik o‘zgarishlari insoniyat tarixidagi ijtimoiy tabaqalanishning badiiy nusxasidir.

Obrazlar tizimida cho‘chqalar — Napoleon va Snouboll markaziy o‘rin tutadi. Napoleon obrazi orqali Oruell mutlaq diktaturaning shakllanish mexanizmini ko‘rsatadi. Uning harakatlari, ayniqsa, itlarni (jazo organlari ramzi) maxfiy ravishda tarbiyalab, keyinchalik ulardan kuch ishlatish maqsadida foydalanishi — har qanday totalitar tuzumning asosi qo‘rqitish va tazyiq ekanligini ifodalaydi. Napoleonning badiiy funksiyasi — hokimiyatning insonni (yoki asarda hayvonni) qanday qilib ma‘naviy tanazzulga uchrashini va dastlabki e‘tirof etilgan tenglik g‘oyalaridan uzoqlashishini ko‘rsatishdir. Snouboll esa inqilobning nazariyotchisi, progressiv g‘oyalar (shamol tegirmoni) tashabbuskori sifatida namoyon bo‘ladi. Uning Napoleon tomonidan quvilishi va keyinchalik barcha omadsizliklarda ayblanib, "xalq dushmani"ga aylantirilishi — totalitarizmdagi "ichki dushman" yaratish fenomenini ochib beruvchi kuchli ramzdir.

Asardagi eng fojiali va mazmunli obrazlardan biri — Bokser (ot)dir. U ishchi qatlami, ya‘ni jamiyatning eng mehnatkash, sadoqatli, ammo siyosiy jihatdan sodda qismini ifodalaydi. Uning "Men yanada ko‘proq mehnat qilaman" degan shiori sadoqatning eng yuqori nuqtasi bo‘lsa, oxir-oqibat Napoleon tomonidan qassobga sotib

yuborilishi — xizmati tugagan shaxsning tizim uchun hech qanday qiymati qolmasligini anglatuvchi dahshatli metaforadir. Bu obraz orqali Oruell jamiyatning ongsiz sadoqati diktaturani oziqlantiruvchi eng katta kuch ekanligini ta’kidlaydi.

Skviler (Baqiroq) obrazi esa asarda propaganda va manipulyatsiya quroli sifatida xizmat qiladi. Uning vazifasi — cho‘chqalarning har qanday qarorini, hatto u eng shafqatsiz bo‘lsa ham, qolgan hayvonlarga "umumiy manfaat" sifatida tushuntirishdir. Skviler timsolida muallif tilning siyosiy maqsadlarda qanday buzilishini va faktlarning qanday qilib qayta yozilishini mahorat bilan ko‘rsatadi. Bu esa o‘z navbatida asarning bugungi kundagi "axborot urushlari" davri uchun ham dolzarbligini ta’minlaydi.

Allegoriyaning yana bir muhim qirrasini "Yetti vasiyat" ramzida ko‘rinadi. Inqilob boshida devorga yozilgan bu qonunlar vaqt o‘tishi bilan tahrir qilinadi. Masalan, "Hech bir hayvon to‘shakda yotmasin" qoidasiga "...choyshab bilan" so‘zining qo‘shilishi — qonunlarning hokimiyat tepasidagilar manfaatiga moslashtirilishining badiiy ifodasidir. Yakunda barcha vasiyatlarning yagona: "Barcha hayvonlar teng, lekin ba’zi hayvonlar boshqalaridan ko‘ra ko‘proq tengdir" degan jumlagacha aylanishi — tenglik g‘oyasining mutlaq mag‘lubiyati va yangi tabaqalanishning g‘alabasini ramziylashtiradi.

Qissadagi boshqa obrazlar ham, masalan, donishmand, ammo befarq Benjamin (eshak), xudbin Molli (baytal) yoki o‘z manfaatini o‘ylaydigan mushuk — jamiyatdagi turli xulq-atvor egalarining yig‘ma obrazlaridir. Benjaminning "Dunyoda hech narsa o‘zgarmaydi" qabilidagi qarashlari ziyolilarning passivligi va siyosiy jarayonlarga nisbatan skeptik munosabatini ifodalaydi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, J. Oruell "Molxona" asarida hayvonlar hayoti misolida insoniyatning eng og‘riqli nuqtalarini ko‘rsatib bergan. Allegoriya bu yerda shunchaki bezak emas, balki haqiqatni ayovsiz tarzda ochib beruvchi jarrohlik pichog‘i vazifasini o‘taydi. Asardagi ramziy obrazlar tizimi o‘zining ko‘p qatlamliligi bilan kitobxonni hushyorlikka chorlaydi va erkinlik, tenglik hamda adolat kabi tushunchalarning qadrini yana bir bor anglatadi. Maqolada tahlil qilingan ushbu elementlar Oruellning badiiy mahorati nafaqat o‘z davri uchun, balki kelajak avlodlar uchun ham ulkan ma’naviy-estetik dars ekanligini isbotlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN
SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 03. Issue 02. APRIL 2026

1. Oruell, J. (2019). *Molxona* (Z. Isomiddinov tarjimasi). Toshkent: "O‘zbekiston" NMIU.
2. Orwell, G. (1945). *Animal Farm: A Fairy Story*. London: Secker & Warburg.
3. Dostoyevskiy, F. M. (1975). *Jinoyat va jazo* (I. G‘afurov tarjimasi). Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san‘at nashriyoti.
4. Crick, B. (1980). *George Orwell: A Life*. London: Little, Brown & Company.
5. Meyers, J. (1975). *A Reader's Guide to George Orwell*. London: Thames & Hudson.
6. Rodden, J. (1989). *The Politics of Literary Reputation: The Making and Claiming of "St. George" Orwell*. New York: Oxford University Press.
7. Quronov, D. (2007). *Adabiyotshunoslikka kirish*. Toshkent: "A. Qodiriy nomidagi xalq merosi" nashriyoti.

**Research Science and
Innovation House**